

Over asiel, inburgering en (on)verdraagzaamheid

Guido Deraeck

De problematiek van de 'onverwijde' splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde heeft de laatste maanden de aandacht afgewend van een reeks andere dringende kwesties. Na het B-H-V- en D-H-L-scenario resten namelijk de discussie over de nachtvluchten – met de onwerkbaar geluidsnormen van het Brussels Gewest voorop – en de positie van de luchthaven van Zaventem zélf. Ook het eindeloopbaandebat belooft weinig goeds, evenmin als de ruzies binnen de VLD en het mogelijke doorbréken van het cordon sanitaire volgend (verkiezings)jaar. Dit alles voorspelt niet alleen de afgang van de VLD, maar ook de herfst van Paars.

"In onze (post)moderne wereld bestaan de grenzen niet zozeer tussen naties, etniciteiten of gezindten, als wel tussen wereldbeelden en gedragingen: tussen rede en fanatisme, geduld en hysteric, creativiteit en destructieve heerszucht."⁽¹⁾ (Imre Kertész)

Wij beperken ons in wat volgt echter tot de hete hangijzers in verband met: asielzoekers, inburgering, cultuur en de mogelijke visies dienaangaande van een aantal trendsetters.

Niet alleen het Belang, ook 'gematigd' rechts liet meer dan eens zijn stem horen, ondermeer in 'dit' discours rond migratie en asiel. Vooral federaal Binnenlandminister Patrick Dewael liet zich hierbij niet onbetuigd door begin

februari te kiezen voor een Denemarken-trip. Uitgerekend dáár wou hij nagaan hoe de rechtse regering – gesteund door extreemrechts – komaf maakt met migratie. En het debat is lang nog niet ten einde.

Het asiel- en migratiebeleid staat dan ook danig op de helling. Half december 2004 beloofde minister Dewael nog dat hij op individuele gronden de regularisatie wou inzetten voor de sinds 2001 aanslepende asioldossiers. Een *collectieve* regularisatie, die het Forum Asiel en Migraties voorstond, bleef niettemin onbespreekbaar. Wat eerst aangekondigd werd als een versoepeling van het asielvraagstuk, bleek volgens de Noord-Zuidkoepel 11.11.11 voor de toekomst bijzonder ondoorzichtig en erg simplistisch. Vooral Dewaels bedoeling om ontwikkelingssamenwerking en asielbeleid aan elkaar te koppelen, stuitte op heel wat – begrijpelijk – verzet. 11.11.11 evenals 'Vluchtelingenwerk Vlaanderen' (het vroegere OCIV) waren dan ook niet te spreken over Dewaels verkenningsreis om nu net in Denemarken het (door velen gewraakte) asiel- en migratiebeleid te gaan bestuderen. Want wie beweert dat alleen ontwikkelingssamenwerking migratie kan verhinderen, draait – zoals ondermeer 11.11.11 al vaak aantoonde

Guido Deraeck is voorzitter van het Gelijke Onderwijskansen-overleg voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en actief in het vluchtelingenwerk.

- de bevolking een rad voor de ogen. "Dewael weigert namelijk in te zien dat ontwikkelings-samenwerking aan een structurele verbetering van de levensomstandigheden werkt, maar tegelijk een beperkte impact heeft op milieurampen, lage grondstofprijzen, conflicten enz. Dat is een kwestie van internationale politiek. Een louter lineair verband leggen tussen migratiebeleid en ontwikkelingssamenwerking is een simplistisch discours." En verder: "België zou veel beter positieve signalen geven en veel meer moeten investeren om de armste landen te helpen vluchtelingen-crisis die zich op hun grondgebied voordoen op te vangen."

Guido Deraeck

De opvangcentra weten zich zo goed als geen raad met het groeiende aantal mensen in de schemerzone tussen opvang en uitwijzing.

..

Tal van vluchtelingenorganisaties waren er dan ook niet over te spreken dat Dewael Denemarken als pilootland uitzocht om er zijn eigen beleid op te gaan oriënteren. Volgens heel wat deskundigen balanceert het bijzonder strenge migratie- en asielbeleid van de Deense regering inderdaad minstens op de rand van de internationale rechtspraak terzake.

ASIEL EN UITWIJZING

Even vóór genoemde Denemarken-trip werd het rapport van de commissie-Vermeersch aangaande 'de uitwijzing van asielzoekers' openbaar gemaakt. Tot ieders verbazing neemt de alom gekende Gentse moraalfilosoof Etienne Vermeersch, voorzitter van de naar hem genoemde commissie, een vrij stringent standpunt in m.b.t. de uitwijzing van uitgeprocedeerde vluchtelingen. Het rapport bevat onder andere voorstellen om de ellenlange procedures drastisch in te korten, maar ook om de uitwijzingen daadwerkelijk uit te voeren. Daarvoor roept de commissie alle hens aan dek. Zo zouden niet enkel de politiediensten,

maar eveneens de lokale (gemeente) besturen, OCMW's en open asielcentra mee moeten kunnen toezien of diegenen die het bevel kregen het land te verlaten dat ook effectief doen. Uiteraard maakt Vluchtelingenwerk Vlaanderen nogal wat voorbehoud. Het meent dat de zoektocht naar zogezegde illegalen (!) en het verdere verloop van het uitwijzingsbeleid de exclusieve bevoegdheid moeten blijven van politiediensten. OCMW's en opvangdiensten staan inderdaad voor hulpverlening, niet voor hulp bij uitwijzing. Het is dan ook onbegrijpelijk dat Vermeersch dit standpunt goedkeurde en er zijn fiat aan gaf. Hij hanteert daarbij feitelijk een omgekeerde redenering: wie in

een gesloten centrum vertoeft, wordt volgens hem *sowieso* uitgewezen na uitgeprocedeed te zijn. Bijgevolg, aldus Vermeersch, mogen de uitgeprocedeerden die 'vrij' rondlopen geen extra-ondersteuning krijgen. Ook zij moeten weggeleid worden! Bovendien zegt het rapport dat bij uitwijzingen ook 'lichte' dwang mag gebruikt worden. Dit betekent eens te meer dat de politievertegenwoordigers binnen de commissie het gehaald hebben op de redelijkheid en op de andere leden. Weer eens merkt men dat 'afstandelijkheid' vaak een slechte raadgever is. Blijkbaar wilde men voor eens en altijd duidelijk maken - de zaak Semira Adamu indachtig - dat 'verzet bij uitwijzing' zinloos is. En dit terwijl de teneur van het rapport een pleidooi moest zijn voor meer humane uitwijzingen.

Men zou intussen haast vergeten dat het aantal nieuwe asielzoekers in België de laatste paar jaar gevoelig gedaald is en dat de vluchtelingen veel sneller dan vroeger uitsluitel krijgen over hun verblijfsvergunning. Dit vertaalt zich echter niet in de bezet-

tingsgraad van de opvangcentra. Inderdaad, met het groeiende aantal mensen in de *sche-merzone* tussen opvang en uitwijzing weten de opvanginitiatieven zich zo goed als geen raad. De commissie mag dan al besluiten dat, mits het gebruik van enige dwang, uitgeproce-deerden terugkunnen naar hun land van herkomst, in de praktijk blijkt dat tal van onveilige her-komstlanden hun onderdanen niet willen of kunnen terugne-men. Bovendien zijn er tal van vluchtelingen die, na een tweede negatief antwoord op hun asielaanvraag, naar de Raad van State stappen. Het kan dan jaren duren voor er een uitspraak valt. Na de geslaagde regularisatie van 2001, waarbij 32.000 *sans-papiers* alsnog een verblijfsvergunning kregen, pleiten vluchtelingenbegeleiders dan ook opnieuw voor zo'n nieuwe campagne, al was het maar om de 12.000 dossiers die al meer dan drie jaar op behandeling wachten in orde te brengen. Maar met het huidige bewind kan daar amper sprake van zijn.

MIGRATIE, (IN)TOLERANTIE EN INBURGERING

Veel heeft uiteraard te maken met de algemene verrechtsing binnen het politieke klimaat in vrijwel heel Europa, niet in het minst in ons land. Dewael, en met hem tal van andere Europese Binnenlandministers, beweren inderdaad dat het asielbeleid enkel kan uitgewerkt worden op Europese grondslag.

Hoe moeilijk het echter de komende jaren wordt om tot zo'n gemeenschappelijk Europees beleid te komen, blijkt ondermeer uit de zware kritiek op de Spaanse regering. Achthonderdduizend illegale migranten konden zich inderdaad in Spanje sinds begin februari laten regulariseren,

voor zover ze konden aantonen dat ze werk hebben en minstens een half jaar in het land wonen. Hevige reacties op dit open en humaan beleid bleven niet uit, meer bepaald vanwege enkele andere Europese regeringen (Nederland en Duitsland), bevreesd als ze waren voor een aanzuig-effect in heel het continent.

Guido Deraeck

België zal niet barsten door het probleem B-H-V, maar door een teveel aan allochtone werklozen.

”

Bovendien bleek op 15 maart jongstleden, bij de voorstelling van een uitvoerig rapport van het Europees Waarnemingscentrum

voor Racisme en Vreemdelingenhaat (EUMC), dat volgens de helft van de Europeanen de immigratie dient beperkt en dat de multi-culturele samenleving haar grenzen heeft bereikt. Uit onderzoek bij duizend inwoners van de 25 EU-lidstaten blijkt dat de onverdraagzaamheid in de Europese samenleving sterk toeneemt. Enerzijds vindt 80% van de ondervraagden het samenleven met minderheden best positief. Maar anderzijds is 60% van mening dat er grenzen zijn aan de opname van mensen uit andere culturen en godsdiensten. Uit dit onderzoek blijkt bovendien zonneklaar dat de doorsnee Belg meer weigerachtig staat tegenover minderheden dan de gemiddelde Europeaan. Het gif van Blok en Belang heeft zijn werk gedaan! Er komt inderdaad nog bij, zoals het onderzoek uitwijst, dat haast de helft van de Belgen weerstand voelt tegenover asielzoekers (er wordt geen onderscheid gemaakt tussen Vlamingen en Walen; volgens andere gegevens scoort de gemiddelde Vlaming doorgaans nog hoger dan de gemiddelde Belg). Met dit cijfer staat België aan de top van heel Europa. Op de koop toe prijkt ons land bijna bovenaan op de Europese lijst van de onverdraagzaamheidsklassering.

Ondanks het intussen bij ons goedgekeurde migrantenstemrecht (het onderzoek vond

plaats tussen 1997 en 2003) verzet blijktbaar 55% van de ondervraagde Belgen zich tegen het toekennen van burgerrechten en vindt meer dan 60% dat migranten jobs afpakken van Belgen. Ook werd gepeild naar de sociaal-economische achtergrond. Zo staan hoger opgeleiden en mensen met hogere inkomens positiever tegenover de multiculturele samenleving dan lager geschoolden. Een positief puntje is verder dat jongeren opener staan tegenover nieuwkomers dan ouderen.

Wat Denemarken betreft, uit de recente (vervroegde) parlementsverkiezing blijkt alvast dat premier Rasmussen het opnieuw erg goed deed dankzij de klemtoon die hij - samen met Deens extreem-rechts - legt op het immigratiebeleid, een van de strengste van Europa.

Naast federaal minister Dewael liet ook Vlaams minister Marino Keulen, bevoegd voor Inburgering, zijn stem horen. Er was niet enkel zijn *statement* over het verplichte gebruik van het Nederlands als voertaal in de moskeeën, er was ook zijn standpunt aangaande verplichte basiskennis van het Nederlands - uiteraard voor allochtonen en vreemdelingen - om in aanmerking te komen voor een sociale woning.

Inzake het eerste element haalde hij snel bakzeil. Onder luid protest - van moslims én andersgelovigen - moest hij toegeven dat de taal bij liturgie en godsdienstuitoefening kan en mag verschillen, naargelang van de religie. Uiteraard moet de officiële, Arabische, taal hierbij ook toegelaten worden. Precies omwille van de scheiding van kerk en staat kan het politieke beleid - het weze vanuit de federatie, het gewest of de gemeenschap - hier enige

inspraakmogelijkheid doen gelden. Zo kan een minister wel vragen dat imams het Nederlands aanleren en de gebeden vertalen (wat overigens al vaak gebeurt), maar hij kan niet eisen dat het Arabisch als basistaal door het Nederlands vervangen wordt. Bovendien is het nog maar de vraag op welke manier dat zou leiden tot een betere aansluiting van de moslims op de maatschappij. Dit hangt inderdaad vooral samen met de algemene integratiekansen in de samenleving, en daarvoor is het kennen en praten van Nederlands weliswaar een belangrijke, maar tegelijk onvoldoende hefboom.

Een dwingender probleem dan het 'mislukken' van integratie en inburgering vormt de toegenomen onverdraagzaamheid in onze samenleving. Daarom valt het in positieve zin op dat de anders zo rustige bisschop van Brugge, Roger Van Gheluwe, stelling nam in het politieke debat. In *Villa Politica* (Canvas) van 25 maart verklaarde hij onomwonden dat de Belgische politici medeverantwoordelijk zijn voor de intolerantie die overal de kop opsteekt. Volgens Van Gheluwe dragen de uitspraken van *alle* politici, ondermeer over het dragen van de hoofddoek (verwijzing zowel naar de zaak-Naïma Amzil als naar de uitlatingen van Dewinter én Dewael terzake), bij tot het heersende klimaat van onverdraagzaamheid in Vlaanderen.

Guido Deraeck

De doorsnee Belg staat meer weigerachtig tegenover minderheden dan de gemiddelde Europeaan. Het gif van Blok en Belang heeft zijn werk gedaan.

”

HUISVESTING, KANSARMOEDE EN CULTUUR

Via zijn inburgeringsnota pakt minister Keulen bovendien de huisvestingssector aan. Zo wil hij vanaf 1 januari 2006, vanuit zijn dubbele bevoegdheid voor Wonen en Inburgering,

basiskennis van het Nederlands als voorwaarde doen gelden voor (toekomstige) bewoners om recht te hebben op een sociale woning. Volgens hem is deze maatregel zelfs niet discriminerend bedoeld: "We willen hiermee mensen niet uitsluiten, maar net insluiten." Volgens zijn redenering zou er geen betere manier bestaan om Nederlandsonkundigen aan de actieve kant van de samenleving te krijgen. Men kan hiertegen opwerpen dat integratie niet mag beperkt worden tot talenkennis. Evenmin zouden plots alle samenlevingsproblemen opgelost zijn van zodra men met zijn buurman of -vrouw Nederlands kan spreken. Keulens taalproefvoorstel is op de koop toe een plan waar heel de Vlaamse regering - inclusief CD&V - achterstaat. Hierbij beseft men blijkbaar niet dat, als nog enkel een sociale woning wordt toegekend aan wie Nederlands kent, de globale huurmarkt ernstig zou verstoord zijn. Op de privé-huurmarkt hebben allochtonen het *sowieso* al bijzonder moeilijk. Bovendien betekent het voorstel eens te meer olie op het vuur voor het Vlaams Belang. Dat was er trouwens als de kippen bij om het aantal beschikbare sociale woningen voor vreemdelingen hoe dan ook drastisch te beperken. Ook moet het 'eigen volk' *altijd* voorrang krijgen.

Samen met de vervanging van het Sociaal Impulsfonds (SIF) door het in 2003 opgerichte Stedenfonds (SF) verloopt de strijd tegen de kansarmoede intussen ook al veel minder vlot. De focus verschoof: van achtergestelde buurten naar de hele stedelijke omgeving, van welomlijnde doelgroepen naar meer algemene categorieën (de jeugd of zelfs de hele bevolking), van probleemsituaties en -groepen naar 'opportuniteiten', waardoor vaak het sociale

karakter in enge zin verloren ging. Er gaan met name minder financiële middelen naar de rechtstreekse strijd tegen kansarmoede, ten voordele van cultuur en sociale samenhang. Met zijn beleidsnota wil Keulen weliswaar de aandacht vestigen op achtergestelde buurten, maar tegelijkertijd lijken de inwoners niet langer slachtoffer van die achterstelling te zijn dan wel dader, omdat zijzelf schuld zouden hebben aan de onleefbaarheid van hun buurt. Hetzelfde probleem dreigt intussen aan te komen met de aanpak van de huur via sociale woningbouw.

Hoe dan ook, de druk van het Vlaams Belang weegt weer eens zwaar op de Vlaamse meerderheid. Eigenlijk haakt Keulens beleidsnota over sociale woningen naadloos in op de wensen van socialehuisvestingsmaatschappijen zoals de Antwerpse *De Goede Woning* die wil dat nieuwe huurders voldoende Nederlands kennen om in aanmerking te komen. Dit komt er in feite op neer dat voorzieningen, betaald met gemeenschapsgelden, alleen het *eigen volk* mogen ten goede komen: zij die Nederlands kennen (maar dit kan later net zo goed een beperktere omschrijving krijgen). Deze maatregel is vooral ethisch onaanvaardbaar. Heel wat nieuwkomers of zelfs gevestigde oudere allochtonen hebben vaak gewoonweg niet de kans gekregen om Nederlands te leren. Bovendien moeten sociale woningen prioritair het sociale doel dienen en moeten ze *sowieso* kunnen toegekend worden aan de meest kansarmen in onze samenleving. Pas in tweede instantie dient gekozen voor het creëren van een sociale mix. Maar inkomen, eigendom en gezinssituatie moeten de meest prioritaire criteria blijven op basis waarvan een woning kan toegekend worden. De voor-

Guido Deraeck

Er is niet één middenveld, er zijn diverse middenvelden. Allochtone organisaties leiden niet tot segregatie.

||

gestelde maatregel van minister Keulen verandert dan ook de perceptie op inburgering en is voor de zoveelste maal koren op de molen van het Vlaams Belang.

Men mag toch niet uit het oog verliezen dat, via de andere inburgeringsvoorstellen, het Vlaams parlement tot hiertoe op een positieve manier migranten, allochtonen en asielzoekers meer kansen wou bieden om zich in onze maatschappij goed te voelen. Daartoe zouden hefboomen aangereikt worden om volop te kunnen meedraaien en meetellen. En uiteraard zijn taalbeheersing en kennis van onze gewoonten en van hoe de maatschappij functioneert daartoe sleutels. Maar door *vooraf* basiskennis van het Nederlands te *eisen*, wordt het positieve inburgeringsbeleid in één klap omgevormd tot een repressief instrument. Aanpassen of oprassen. Wie anders is, hoort hier niet thuis. Het ware probleem in de sociale woonblokken is echter armoede en achterstelling. Geef eerst kansen aan uitgesloten. Werk mét en voor hen een goed functionerend instrument uit waarbij ze inzien dat kennis van de landstaal een pluspunt is, in de eerste plaats voor hen-zelf. Als *vooraf* kennis van taal wordt *opgelegd*, betekent dit in deze context de invoering van een woonverbod voor wie niet tot onze groep, het eigen volk, behoort. Ook hier weer gaat het om een verrechtsing van het politieke discours. De Vlaamse regering wil de druk van het Vlaams Belang op haar rechtervleugel verminderen door, zoals ook blijkt binnen het culturele veld (*cf.* de stellingnamen terzake van de VLD-regeringspartner), al te vaak maatregelen te nemen die behoren tot de extreem-rechtse ideologie, zij het overgoten met een populistisch sausje.

BLOKJESMENTALITEIT, ZELFORGANISATIES EN MIDDENVELD

De discussies rond de plaats van moslims in onze samenleving [na de hoofddoekenzaak en na de nauwelijks door het Belang tegengesproken bewering van Filip De Man dat Islam en democratie onverenigbaar zijn - op het ogenblik *notabene* (20 maart) dat de democratische moslimverkiezingen in ons land plaatshadden] en de inburgeringsmaatregelen m.b.t. sociale woningen waren nauwelijks verteerd, of er kondigde zich een tweespalt aan: VLD *contra* de andere meerderheidspartijen waar het cultuur en zelforganisaties betrof. In wezen gaat het hier om de discussie of inburgering en interculturalisering een individueel dan wel een collectief karakter hebben.

De VLD wil zich op een aantal terreinen profileren als *liberale* partij die de individualisering hoog in het vaandel draagt. Allicht is dit in de eerste plaats bedoeld om een deel van haar (rechtse) achterban niet (langer?) voor het hoofd te stoten, na de voorzittersverkiezing waarbij beleidskandidaat Bart Somers amper de helft van de achterban achter zich kreeg en de rechtse tegenstrever Jean-Marie Dedecker uitkwam op een score van bijna veertig percent. De discussie draaide dit keer - na de twist tussen Somers en federaal minister Landuyt over de verkeersboeten - vooral rond de erkenning en subsidiëring van zelforganisaties.

Op die manier trachtte Somers, zij het op een zijdelingse (en slinkse?) manier, zijn visie op inburgering op te dringen. Hij deed dat naar aanleiding van de beleidsplannen van

Guido Deraeck

**Het culturele
'samenleven' blijft
een opdracht, het
is geen evidentie.
Maar het is ook niet
langer een utopie.**

//

minister Anciaux rond zelforganisaties en sociaal-culturele verenigingen. Precies met het oog op de collectieve inburgeringsmogelijkheden van de allochtone gemeenschappen in Vlaanderen en Brussel opteerde hij, naast subsidiëring van de sociaal-culturele 'autochtone' organisaties, voor een verderzetten van de erkenning en subsidiëring van sociaal-culturele 'allochtonenorganisaties', de zogenaamde zelforganisaties. Minister Anciaux heeft daarbij duidelijk de collectieve emancipatie van de burgers op het oog, op basis van hun eigenheid. Maar tegelijk is het de bedoeling dat hun activiteiten worden 'opengesteld' voor de *anderen*. Uiteindelijk gaat het om het opnieuw *au sérieux* nemen van het middenveld (of de middenvelden).

Voor Somers was het, door zich tegen deze beleidsplannen te verzetten, een zoveelste aanleiding om zich te profileren. Naar zijn mening en die van zijn - rechtse - achterban moet elke vorm van inburgering *individueel* gebeuren. Volgens hem mogen de sociaal-culturele organisaties, en zeker de zelforganisaties als dusdanig, niet langer gesubsidieerd worden omdat dit de integratie van individuele personen zou tegenhouden. Met andere woorden, ook hier gaat het om een standpunt waarbij de liberaal-individuele ontplooiing lijnrecht staat tegenover de socialiserende visie die het middenveld een centrale plaats toebedeelt om ontplooiing en emancipatie te bevorderen. In het culturele veld en de welzijnssector (zie ook het gekibbel tussen Patricia Ceysens en Inge Vervotte) gaat het dus om de vraag of *categoriale* (in dit geval voor allochtonen) dan wel *algemene* maatregelen (lees: voor het globale sociaal-culturele veld) de inburgering ten goede komen.

Het beleid zit hier dan ook met een zwart-wit patstelling, alsof het om een *óf-óf*-discussie dan wel *én-én*-redenering gaat. Wat emancipatie en inburgering betreft, zweert Anciaux - en met hem blijkbaar ook CD&V - evenmin bij louter categoriale maatregelen, maar wel bij een diversifiëring van het beleid. Het ene én het andere moet mogelijk blijven. (Evenmin als de vrouwenemancipatie enkel gerealiseerd werd en nog wordt door eigen vrouwenorganisaties of de arbeidersontvoogding louter en alleen gebeurde door eigen belangenorganisaties en vakbonden, maar evenzeer door algemeen sociaal-culturele en gemengde organisaties ondersteund werd.) Er bestaat met andere woorden niet één middenveld, er zijn nu eenmaal diverse middenvelden. Allochtonen moeten aan hun trekken komen binnen eigen organisaties, maar óók via participatie in algemene organisaties. De weigering om categoriale maatregelen te nemen - zoals Somers het vanuit zijn individualistisch-liberale visie voorhoudt - werkt in de praktijk de integratie zelfs veeleer tegen.

In die zin sluit de stellingname van de Vlaamse CD&V-volksvertegenwoordigers Cathy Berx, Sabine Poleyn en Steven Vanackere ook duidelijk aan bij het tweesporenbeleid van de Vlaamse regering, uitgewerkt door Cultuurminister Anciaux. Feitelijk bevestigen zij hiermee dat een centrum-linkse coalitie een veel hechtere politieke basis heeft voor het culturele veld. De CD&V-ers zeggen namelijk dat "mensen zich verenigen en dat de overheid alle organisaties maximaal ademruimte moet geven". En verder: "Het is niet de politiek die beslist wat goed en minder goed middenveld is".

Kortom, in tegenstelling tot de visie van

Guido Deraeck

Het ware probleem in de sociale woonblokken is armoede en achterstelling.

”

Somers leiden allochtone organisaties niet tot segregatie. Het tweesporenbeleid van de Vlaamse regering, met verve verdedigd door Bert Anciaux, moet de grondslag blijven vormen van een positief integratie- en inburgeringsbeleid. Openheid en het slaan van bruggen vormen hierbij de basis; het discours van Somers is een nodeloos zwart-wit discours. Dit houdt bijgevolg in dat zelforganisaties en Vlaamse organisaties moeten aangemoedigd blijven om een grote openheid ten opzichte van elkaar aan de dag te leggen. Maar tegelijkertijd hebben beide hun eigen plaats in het rijke middenveld van het verenigingsleven. Een onvruchtbaar individualisme is voor niemand in het culturele veld een verrijking. Wel integendeel.

Met de CD&V-stemmen binnen het debat kunnen we zeggen dat de organisaties (zowel van allochtone - bv. de Turkse moskeeverenigingen - als van autochtone signatuur - zoals KAV en KWB) die reeds tal van interculturele werkingen opzetten, daar via een aangepaste regelgeving ook voor moeten beloond worden.

VOORLOPIG BESLUIT: INSLUITING OF UITSLUITING?

Blijkbaar geldt in ons land het multiculturele samenleven nog steeds niet als vanzelfsprekend. Het gaat echter niet langer om de keuze voor of tegen interculturalisering en diversiteit. De realiteit van de verscheidenheid is er, een paar decennia al. Maar dit multiculturele 'samenleven' blijft een opdracht, het is geen evidentie. Maar het is ook niet langer een utopie, want het *gebeurt* elke dag. Tegelijkertijd kan men er echter niet zomaar van uitgaan dat er geen problemen aan zouden verbonden zijn en dat het - zoals het politieke correcte denken het soms voorhoudt - alleen maar een verrijking is. Dat is even gevaarlijk

als ervan uitgaan dat multicultureel samenleven *sowieso* onmogelijk is. Als er in de communicatie met allochtonen al problemen opduiken, mogen we die zeker niet uitsluitend wijten aan hun andere etnisch-culturele achtergrond. Zoals de Libanese essayist Amin Malouf het verwoordt, heeft elk individu - autochtoon of allochtoon - een hele reeks (groeps)identiteiten in zich. Elke communicatie is dan ook interculturele communicatie, waarbij leeftijd, geslacht, (on)geloof, beroep, sociaal-economische situatie... minstens evenveel zeggen over de andere als zijn of haar etnische achtergrond. Het is pas ten overstaan van deze elementen dat overleg en communicatie mogelijk zijn, waarbij uiteraard ook de groepsverbondenheid een belangrijke rol blijft spelen.

In die zin is de opmerking van de jonge auteur Tom Naegels, naar aanleiding van zijn recente roman *Los*, zeker op zijn plaats: "Voor mij maakt het niet uit of de aanwezigheid van allochtonen een verrijking is of niet. Ze zijn er gewoon. Punt. Als iedereen die geen verrijking is voor de samenleving eruit moet, blijft er alleen een minderheid over". Misschien is de volgende gedachte nog de meest relevante. In Vlaanderen, Wallonië, Brussel en heel Europa evolueren we duidelijk naar verstedelijkte samenlevingen die niet langer homogeen zijn, en waar uiteindelijk geen meerderheid meer zal zijn, enkel nog minderheden. Die zullen hoe dan ook moeten (leren) samenleven. Meteen dé uitdaging voor deze eenentwintigste eeuw? Of, zoals de Nederlandse historicus Geert Mak⁽²⁾ het onlangs schreef, als reactie op het doemdenken in Nederland na de moord op Theo van Gogh: "In ieder gunstig toekomstscenario spelen migranten een rol. Het probleem is niet meer of immigratie moet worden toegestaan - die is er en die blijft er - maar hoe we daarmee moeten omgaan.

(...) Het sleutelbegrip daarbij is de zogeheten interculturele competentie, het vermogen om iemand van een andersoortige afkomst te herkennen en zijn woorden en handelingen enigszins te begrijpen. (...) We zullen onze rechtstaat overeind moeten houden en onze medeburgers moeten verdedigen, niet in de laatste plaats de allerzwaksten: minderheden, allochtone vrouwen en kinderen."

Hoogtijd ook dat de modale Vlaming die van *glamour*, *glitter* en luxe houdt het over een andere boeg gooit. Of zoals Staf Nimmegeers

het in *Nachtwacht* (Canvas) van 26 maart formuleerde: "Er wordt veel te veel gepalaverd over absolute randfenomenen als het over integratie gaat". België zal inderdaad niet barsten door het probleem B-H-V, maar door een teveel aan allochtone werklozen. Discriminatie en racisme blijven dé tijdbommen onder ons samen-leven. Hoogtijd dat angst en haat - zo typerend voor onze maatschappij - gestopt worden. Enkel zó heeft deze maatschappij toekomst: niet langer door uitsluiting en segregatie, maar door insluiting en erkenning van verscheidenheid. Hoe moeilijk dit vaak ook is.

KORT

Zowel op federaal als op Vlaams niveau beheerste de B-H-V-problematiek de politieke agenda van de voorbije maanden. Mede daardoor kwam een aantal andere belangrijke problemen in de schaduw te staan, ondermeer betreffende het migratie- en asielbeleid. Binnenlandminister Dewael, bevoegd voor het asielbeleid, ging zijn licht opsteken in het meest asielvijandige Europese land, Denemarken. En dit terwijl in Spanje 800.000 'illegalen' geregulariseerd werden. Begin februari kwam bovendien het sterk bekritiseerde rapport-Vermeersch uit aangaande de uitwijzing van asielzoekers. Daarin wordt een weinig humanitaire aanpak zonet aanbevolen dan toch geduld.

Uit Europees onderzoek bleek intussen ook dat overal - en zeker in België - de onverdraagzaamheid almaar toeneemt.

Op Vlaams niveau waren er de betwistingen rond de invulling van het inburgeringsbeleid van bevoegd minister Keulen en de 'ruzies' over de interculturele en welzijnsbeleid-invulling door respectievelijk minister Anciaux en Vervotte waartegen de VLD-ers Somers en Ceysens 'lelijk' tekeer gingen. Duidelijke aanwijzingen dat m.b.t. de invulling van ondermeer de multiculturele samenleving er ook op Vlaams niveau krijtlijnen aanwezig blijven waarbij een liberaal-individualistische invulling diametraal staat tegenover een meer maatschappelijk-georiënteerde visie van SP.a-Spirit en CD&V. Niet enkel B-H-V bleek splijtstof te zijn.

(1) Imre Kertész, in: *De verbannen taal*, Amsterdam, De Bezige Bij, 2004 (deze Hongaarse auteur van joodse afkomst was Nobelprijswinnaar Literatuur in 2001).

(2) Geert Mak, in: *Gedoemd tot kwetsbaarheid*, Antwerpen, Amsterdam, Atlas, 2005.